

HOOFDLETTER 'M' IS GEEN TAALKUNDIGE, MAAR EEN POLITIEKE KEUZE,

Het Parool, 29 november 1993
De Journalist, december 1993

Onlangs ontbrandde op de redactie waar ik werkzaam ben een discussie over de vraag of wij het woord moslims met een hoofdletter dienen te schrijven of niet. Het ging niet zomaar om moslims maar om Bosnische moslims. Bij veel media is het inmiddels gebruikelijk geworden dit deel van de onfortuinlijke inwoners van Bosnië met een hoofdletter te schrijven: Moslims dus. Deze aanduiding is gedurende het conflict in het voormalig Joegoslavië onze gedrukte media binnengeslopen. Volstrekt ten onrechte.

Afgelopen zomer zag het NOS-journaal in dat er een eind moest komen aan de onduidelijke spellingsafspraken ten aanzien van de bevolkingsgroepen in Bosnië. Het koos voor Moslims met een hoofdletter, omdat dat woord in Bosnië en andere delen van ex-Joegoslavië niet zou verwijzen naar een godsdienstige groepering, maar naar een officiële etnische groep. Ook al zijn de Moslims die er wonen zeker niet allemaal moslim, toch stammen ze af van de Moslims. Volgens het NOS-journaal kun je dus etnisch moslim, jood of christen zijn zonder deze wereldreligies aan te hangen. In dezelfde visie zouden Noordleren etnisch Katholiek of Protestant kunnen zijn. Een halve eeuw geleden werd al gesuggereerd dat de joden een afzonderlijke etnisch groep waren, die met een grote hoofdletter aangeduid moesten worden. Zo'n grote denkfout zou je niet verwachten van de toonaangevende nieuwsbron van ons land.

Maar het NOS-journaal staat in zijn denkfout niet alleen. Ook De Volkskrant duidt de niet-Servische en niet-Kroatische inwoners van Bosnië aan als 'Moslims'. NRC-Handelsblad gebruikt omschrijvingen als 'het Bosnische (moslim-)leger'. Bij het ANP is men het spoor kennelijk geheel bijster. In ANP-Teletekst berichten wordt 'moslim' geschreven, terwijl de artikelen op het ANP-telexnet weer van 'Moslim' reppen. Verwarring alom, terwijl de juiste schrijfwijze toch voor de hand ligt.

Bosnië is een internationaal erkende staat. De bevolking bestaat uit moslims en 'etnische' Serviërs en Kroaten. Dat militante delen van de laatste twee groepen, gesteund door Servië en Kroatië, het nodig hebben gevonden het onafhankelijke Bosnië te verscheuren en de moslims te stigmatiseren als etnische groep, betekent nog niet dat de onafhankelijke media het zeer bedenkelijke gedachtegoed van deze groepen achterna moeten lopen. Moslims vormen een bevolkingsgroep van de onafhankelijke staat Bosnië, waar veel bewoners er lang in zijn blijven geloven dat dit multiculturele land bij uitstek van de ondergang gered kon worden. Moslims zijn geen etnische groep, dus schrijven we 'moslims' met een kleine letter, geheel volgens Van Dale en het stijlboek van De Volkskrant.

Door Bosnische Moslims met een hoofdletter te schrijven wordt dus impliciet een politieke keuze gemaakt. De jarenlange terreur van de Servische en Kroatische Bosniërs, die aparte republiekjes binnen Bosnië hebben uitgeroepen en aansluiting zoeken bij hun 'moederlanden', wordt daarmee beloond. Het

feit dat Bosnië een onafhankelijk, internationaal erkend VN-lid is verdwijnt daardoor naar de achtergrond. Het is een foute keuze die waarschijnlijk niet eens bewust gemaakt wordt. Het is het soort taalgebruik (in dit geval spelling) dat vaker, uit gemakzucht of onwetendheid, de journalistiek binnensluipt.

Er zijn meer gevallen van slordig taalgebruik dat impliciet de keuzes van de media duidelijk maakt. Het gebruik van het woord 'terrorist' bijvoorbeeld. De BBC gebruikte het voor IRA-leden en arabieren die bommen plaatsten, maar nooit voor ANC-ers die in Zuid-Afrika feitelijk hetzelfde deden. 'Veiligheidszone' werd de benaming van de Israëlische bezetting van Zuid-Libanon, maar geen krant zou naar de Syrische bezetting van een nog groter deel van Libanon verwijzen met datzelfde woord. Aideed in Somalië was, toen hij voor het eerst de voorpagina haalde, een 'krijgsheer' omdat niemand de moeite nam een zinnige vertaling van 'warlord' te bedenken. Nadat hij op onfrisse manier met de VN-macht in aanraking was gekomen werd hij gelukkig teruggebracht tot ware proporties: een bendeleider.

De oorlog in Bosnië heeft nog geen duidelijke eufemismen opgeleverd. Slechts een spellingskwestie: moslims met een hoofdletter of een kleine letter. Maar die spellingskwestie heeft al voor de nodige verwarring gezorgd. Het doet geen recht aan Bosniërs die geloven in een veilig land met internationaal gegarandeerde grenzen, waar iedereen gewoon kan leven, of hij nu christen, jood of moslim, Kroaat, Serviër of Bosniër is.

André van Os